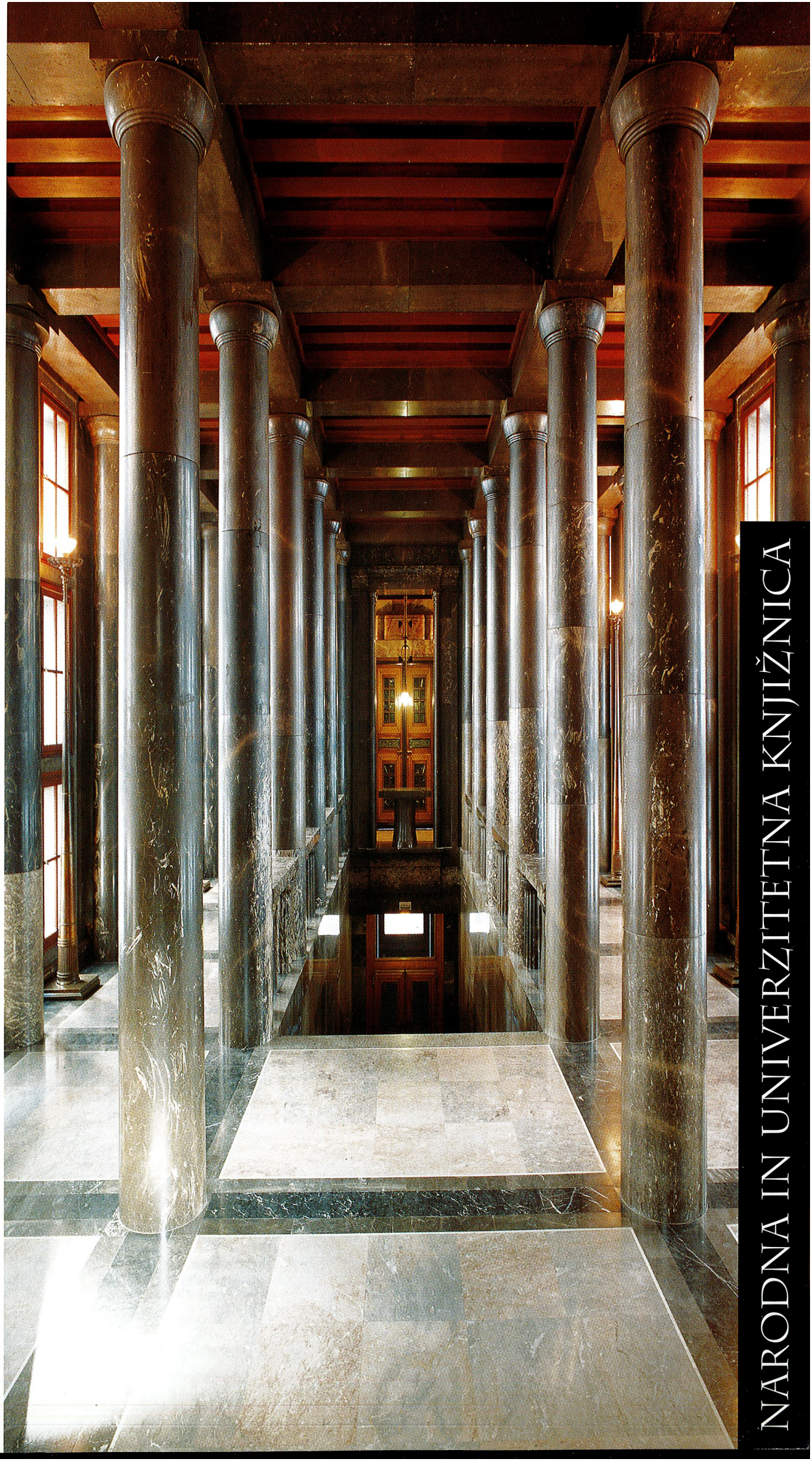

LJUBLJANA

KNJIŽNIČARŠKE NOVICE

10

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

KNJIŽNIČARSKE NOVICE

oktober 2003

Knjižničarske novice 13(2003)10
ISSN 0353-9237

Izdala in založila: *Narodna in univerzitetna knjižnica*
Turjaška 1
1000 Ljubljana
Telefon: (01) 2001 172, 2001 176, 2001 110
<http://www.nuk.uni-lj.si/>

Za knjižnico: *mag. Lenart Šetinc*
Odgovorna urednica: *Helena Drewry*
Uredniški odbor: *dr. Melita Ambrožič, dr. Silva Novljan, dr. Maja Žumer*

Naslovnico oblikoval: *Aleksij Kobal*
Fotografija na naslovnici: *Goran Bertok*
Tisk: Tiskarna Littera picta, d.o.o.

Naklada: 630 izvodov. Letno naročnino, naročila in odpovedi pošiljajte pisno na naslov uredništva. Prejetih tekstov ne lektoriramo in ne honoriramo. Razmnoževanje ni dovoljeno.

Naslov uredništva: NUK, Informacijski center za bibliotekarstvo, za "Knjižničarske novice", Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Prispevke lahko pošiljate tudi na disketah ali po elektronski pošti: knjiznicarske-novice@nuk.uni-lj.si

PREDSTAVLJAMO VAM

STROKOVNI OBISK ČEŠKE NACIONALNE KNJIŽNICE

(Praga, 3. - 5. september 2003)

Obisk knjižnice je predstavljal del programa izmenjave kadrov med NUK-om in češko nacionalko. Udeležili sva se ga Melita Ambrožič, vodja Bibliotekarskega izobraževalnega centra in Alenka Kavčič-Čolić, vodja Bibliotekarskega raziskovalnega in razvojnega centra. Namen obiska je bil seznaniti se z managementom knjižnice in njenimi strateškimi smernicami za prihodnji razvoj, z organizacijo in organizacijsko strukturo knjižnice ter njeno razvojno in raziskovalno dejavnostjo in poiskati možnosti skupnega sodelovanja na področju raziskav in razvoja ter izobraževalne dejavnosti. Program obiska v češki nacionalki je pripravila mag. Jaroslava Novakova iz oddelka za mednarodno sodelovanje, razgovorov in obiskov sva se udeleževali večinoma skupaj, del programa pa ločeno, glede na najini interesni področji. Aktivnosti in angažiranost kolegov v češki nacionalki so naju prijetno presenetili, ugotovili sva, da se lahko marsikaj naučimo od njih, in da je veliko področij dejavnosti, kjer lahko aktivno sodelujemo. V nadaljevanju na kratko prikazujeva vsebino najinega obiska

1. Češka Nacionalna knjižnica - organizacija in strateške usmeritve

Knjižnica ima 442 zaposlenih, hrani nekaj več kot 6.000.000 enot knjižničnega gradiva in se nahaja na dveh lokacijah, in sicer:

- javni uporabniški del je v stari baročni jezuitski zgradbi v

središču mesta in je namenjen staremu gradivu, referenčnemu gradivu in informacijskim storitvam za uporabnike. Tu hrani knjižnica približno 1.000.000 enot gradiva;

- v Hostivaru (na obrobju mesta) je nov kompleks, kjer so posebej pripravljena skladišča za arhiviranje bohemike in manj iskanega gradiva, oddelek za varovanje in zaščito knjižničnega fonda, restavratorski oddelek, oddelek za digitalizacijo mikrofilmov in čitalnica za arhivski fond bohemike. Na tej lokaciji hranijo približno 5.000.000 enot gradiva.

Ker število gradiva iz leta v leto narašča (približno 70.000 enot letno) skušajo najti rešitev za dodatne skladiščne prostore na tretji lokaciji, saj bodo skladišča kmalu polna.

Kljub temu, da ima knjižnica le nacionalno funkcijo, pokriva tudi informacijske potrebe uporabnikov s Karlove univerze oz. uporabnikov iz visokošolskih ustanov, ki so starejši od 18 let. Knjižnica formalno ne opravlja univerzitetne funkcije, vendar pa Karlova univerza nima osrednje univerzitetne knjižnice in neformalno pričakuje, da bo to funkcijo izvajala nacionalka (kot jo že od svojega nastanka dalje). Knjižnica za izvajanje univerzitetne funkcije tudi ni plačana, z univerzo nima formalnih povezav. Zato je izposoja gradiva na dom za študente zelo omejena, predvsem jim knjižnica daje na voljo čitalniške izvode gradiva, ki se uporablja samo v prostorih knjižnice. Njeni ciljni uporabniki postajajo podiplomski študenti in znanstveniki oz. raziskovalci, kajti zmanjšanje obsega storitev za dodiplomske študente je knjižnica že postavila med strateške cilje za naslednje plansko obdobje.

Tudi češka nacionalka se sooča s pomanjkanjem finančnih sredstev, kar

skuša rešiti na različne načine. Okrog 30 odstotkov celotnih sredstev skušajo pridobiti s svojimi storitvami in sredstvi iz projektov. Velik del teh sredstev uspevajo pridobiti iz dotacij in sponzorstev (tako domačih kot tujih), saj je njihov pomemben adut zgradba sama, ki je spomenik neprecenljive vrednosti, in ga z lahkoto tržijo. Tudi z oddajo prostorov nekaj zaslužijo. Ker pa sredstva iz mednarodnih projektov počasi usihajo oz. se projekti končujejo, pričakujejo že v naslednjem letu potrebo po racionalizaciji in celo morebitno krčenje števila zaposlenih. Od vseh prihodkov jih namreč kar 50 odstotkov porabijo za plače zaposlenih (približno 40 odstotkov za delovanje knjižnice, 7 odstotkov za nabavo gradiva). Sredstva, ki jih pridobivajo iz projektov, so znana šele ob sprejetju proračuna, kar je maja ali še kasneje, zaradi česar ne morejo pravočasno plačati zunanjih sodelavcev – težave so zlasti pri zunanjih izvajalcih, ki niso več vsi pripravljeni zagotavljati storitve nekaj mesecev brez sprotnega plačila.

Zakonodaja o obveznem izvodu publikacij jim zagotavlja 5 izvodov vseh publikacij. Od teh zadržijo dva izvoda, ostale tri pa razdelijo drugim depozitnim knjižnicam, med njimi tudi Moravski knjižnici v Brnu (rešitev je podobna kot pri nas, kjer obvezni izvod hrani tudi UKM), s katero imajo posebne oblike sodelovanja. Tudi takemu številu izvodov obveznega izvoda založniki močno nasprotujejo. Obvezni izvod publikacij uravnava dva zakona, in sicer Zakon o tiskanih neresniških publikacijah in Zakon o tisku. V pripravi je predlog za vključitev elektronskih publikacij v institut obveznega izvoda, pri čemer so zelo pesimistični zaradi močnega založniškega lobija v parlamentu. Kljub temu že izvajajo obdelavo tega gradiva, za kar sta zadolžena dva sodelavca.

Na srečo ob lanski katastrofalni poplavi knjižnica (zaradi pravilne zaščite s

premičnimi zidovi) ni utrpela poškodb. Kljub temu je voda tekla iz kanalizacije in jim uničila informacijsko oz. tehnično opremo v kletnih prostorih. Ta izkušnja jih je privedla do tega, da skrbijo za kopijo elektronskega arhiva, ki jo po novem hranijo na drugi lokaciji, v Hostivaru.

Pogled na organizacijsko strukturo knjižnice nam pove, da ima knjižnica precej obsežen vodstveni kader, ki ga po eni strani terja velikost knjižnice in obseg njene dejavnosti, po drugi strani pa sistem financiranja – plače knjižničarjev so zelo nizke in le s posebnimi dodatki jih je mogoče vsaj malce zvišati. Kljub močni hierarhični strukturi oz. organizaciji knjižnice, sva dobili vtis, da knjižnica deluje učinkovito in z organizacijsko kulturo nimajo posebnih težav.

2. Področje managementa projektov

Od evropskih programov sodeluje knjižnica v **CALIBER**, **EUREKA** in **CULTURE 2000**. Vendar pa se ne trudijo več intenzivno, da bi sodelovali v programih EC, saj menijo, da se je zelo težko vključevati vanje, sodelovanje v projektih pa zahteva pretirano administracijo. Raje kandidirajo za domača sredstva oz. sredstva njihove vlade, kjer imajo dober uspeh, saj je praktično vsa dejavnost knjižnice nacionalnega pomena in lahko participirajo v projektih z različnih področij. Predvsem se prijavljajo na programe Ministrstva za kulturo (projekti trajajo od 5 do 7 let), sredstva pa pridobivajo tudi iz drugih virov, gre za krajše projekte in bolj konkretne programe. Mag. Knoll, ki je zadolžen za raziskovalne in razvojne programe oz. projekte, nama je opisal nekatere pomembnejše projekte, pri katerih neposredno sodeluje tudi sam:

§ *Digital Library - production, preservation, and access to digital documents (1999-2003)*

Financer: Ministrstvo za kulturo
Namen je digitalizacija rokopisov in njihova bibliografska obdelava v formatu DTD MASTER (*Manuscript Access through Standards for Electronic Records*) in priprava metapodatkovne strukture za periodične elektronske publikacije.

Premišljujejo o širšem povezovanju s Slovaško in Poljsko, in sicer pri izgradnji skupnega portala za dostop do digitaliziranih vsebin.

§ Razvoj vzajemnega kataloga CASLIN (1999-2003)

Financer: Ministrstvo za kulturo

Ob prehodu na programsko podporo Aleph 500 so morali opraviti tudi konverzijo zapisov iz prvotnega računalniškega kataloga na sistemu CUBUS. Ker pa ta sistem ne omogoča upravljanja z duplikati, so ob novem računalniškem katalogu obdržali ustrezen modul iz CUBUS-a za prenos podatkov.

§ **PULMAN** (*Public Libraries Mobilising Advanced Networks*) (2001-2003)

Financer: EC, 5.OP

Namen projekta je ustvarjanje optimalnih pogojev za delovanje splošnih knjižnic in njihovo sodelovanje z muzeji in arhivi.

Poleg omenjenih projektov je pomemben program Ministrstva za kulturo Češke Republike "**Javni informacijski servis knjižnic - VISK**", ki vsebuje devet podprogramov, v okviru katerih lahko sodelujejo s prijavo projektov na javnih razpisih češke institucije, tudi knjižnice. Program koordinira nacionalna knjižnica. Podprogrami so naslednji:

VISK 1: *Co-ordination Centre of the VISK Programme*

VISK2: *Advanced Training of Librarians*

VISK3: *WebArchiv - building conditions for providing access to Czech web resources*

VISK4: *Digital Library*

VISK5: *Retrospective Conversion of General Catalogues of the*

National Library of the Czech Republic

VISK6: *Memoriae Mundi Series Bohemica - digitization of manuscripts of the National Library of the Czech Republic in 2002)*

VISK7: *Kramerius*

VISK8: *Online Service KnowEurope; Uniform Information Gateway on National Level and Access to National Library Resources*

VISK9: *Development of the CASLIN - Union Catalogue of the Czech Republic; Co-operative Creation and Utilization of National Authority Files.*

Več informacij o omenjenih programih je dostopnih v letnem poročilu knjižnice oz. na njeni spletni strani (URL:<http://www.nkp.cz/>).

Povezava knjižnice z internetom je zelo draga, njihova celotna raziskovalna in razvojna dejavnost pa je močno odvisna ravno od dostopa do interneta oz. ustreznih komunikacij z omrežjem. Stroške komunikacij plačuje knjižnica glede na hitrost povezav in število dostopov. Tako jih letno stane dostop preko posrednika približno 750.000 ČK, medtem ko pa preko akademske mreže približno 2.000.000 ČK. Ocenjujejo, da znašajo stroški komunikacij najmanj 1 odstotek budžeta knjižnice. Pri vsakem projektu upoštevajo tudi te stroške. Poleg tega plačuje knjižnica še stroške licenc (pribl. 500.000 ČK) in stroške novih nosilcev za ohranjanje elektronskega gradiva.

Za digitalizacijo najemajo privatno podjetje (*outsourcing*). Sami pa izvajajo digitalizacijo mikrofilmov. Gre za kooperativni program, ki poteka v sodelovanju z regionalnimi knjižničnimi centri in se izdelava kopij med njimi ne podvaja. Baza podatkov digitaliziranih časnikov je trenutno na voljo iz lokacij v knjižnici, za dostop na daljavo pa bodo

uvodli licenciranje dostopa, saj se financiranje projekta izteka in bodo potrebna sredstva za njegovo nadaljevanje.

3. Področje razvoja

Projekt vzajemnega kataloga čeških člankov

Dr. Ivana Anderova nama je predstavila bazo podatkov, ki jo gradijo od leta 1991 dalje skupaj z 8 regionalnimi knjižnicami, pridružile pa naj bi se tudi 4 specialne knjižnice (pedagogika, tehnika, arhitektura, geografija). Gre za selektivno bazo s članki iz čeških časopisov, revij in zbornikov, pridobljenih na temelju obveznega izvoda publikacij. Sodelujoče knjižnice pošiljajo svoje lokalne baze nacionalni knjižnici, le-ta pa jih vključi v skupno bazo (ne gre torej za izgradnjo baze po principu vzajemne katalogizacije). Članki iz let 1992-1996 so le bibliografsko obdelani, leta 1997 pa so v bazo začeli vključevati tudi polna besedila člankov. To jim omogoča posredniško podjetje, ki zbira elektronske različice vseh čeških člankov in omogoča tudi vpogled v digitalno sliko besedila. Razumeti je bilo možno, da gre za nekakšen *press-clipping* sistem brez OCR-ja. Avtorske pravice so zelo restriktivne in trenutno omogočajo le enodnevno licenco za vsakega uporabnika.

Trenutno imajo v bazi za 780.000 člankov le bibliografske opise (upoštevajo se standard AACR2 in vsebinske oznake Kongresne knjižnice) in 110.000 člankov v polnem besedilu.

Zanimivo je, da tako kot pri katalogizaciji ostalega gradiva, pripravljajo prehod iz formata UNIMARC v MARC21. Pri metapodatkih se naslanjajo na češki prevod LCSH. UDK vrstilce še uporabljajo, toda vnašajo jih ločeno v različna polja, da bi na tak način omogočili enostavnejše iskanje. Za XML oz. XHTML dostop uporabljajo *Dublin*

Core. Žal je vodja vsebinske obdelave, gospa Balikova, bila zaradi bolezni odsotna in nisva uspeli pridobiti podrobnejših informacij o vsebinski obdelavi gradiva.

Projekt razvoja arhiva elektronskih dokumentov na medmrežju

V sodelovanju z Moravsko knjižnico so že začeli z razvojem arhiva spletnih strani. Na prejšnji konferenci ECDL je vodja informacijsko-tehnološkega oddelka Moravske knjižnice Petr Žabička predstavil uporabo robota za zbiranje, ki so ga razvili v okviru projekta NEDLIB. Glede na številne napake, ki so se pokazale pri uporabi tega orodja, je pričakoval, da ga bo finska nacionalna knjižnica razvijala dalje. Na sestanku sta tako finska nacionalka kot privatno podjetje FAST izrazila nezainteresiranost za nadaljnji razvoj programske opreme. Finci pa v sodelovanju z drugimi skandinavskimi in evropskimi deželami pripravljajo nov projekt, v katerem bodo izdelali čisto nov robot, ki bo odpravil napake prvega. Tako ostaja trenutno Moravska knjižnica osamljena pri svojih prizadevanjih. Sama nacionalka pa se le vsebinsko ukvarja s to problematiko. Za tehnično podporo se povsem naslanja na Moravsko knjižnico. Obstajajo velike možnosti za skupno sodelovanje na tem področju, kajti za NUK so dragocene njihove izkušnje tako z vsebinske kot tehnične plati.

Projekt retrospektivne konverzije in informacijski portal knjižnice

Vodja projekta, dr. Bohdana Stoklasova, je zelo aktivna v IFLI in je tesno sodelovala z Zlato Dimec v obdobju, ko je NUK izvajala retrospektivno konverzijo katalogov. V češki nacionalki so se odločili za retrospektivno konverzijo v dveh korakih. Prvi je bil digitalizacija kartičnega kataloga (67.855 enot). Naslednji postopek, ki se trenutno izvaja, pa je prenos podatkov v UNIMARC, in

sicer s pomočjo računalniškega programa, ki so ga izdelali lokalno.

Drugi projekt, za katerega so pridobili finančna sredstva, je izgradnja Enotnega informacijskega portala čeških knjižnic, pri katerem sodelujejo različne knjižnice s svojimi katalogi, podatkovnimi bazami in drugimi informacijskimi viri.

Ravno v razgovoru z dr. Stoklasovo je bilo opaziti pragmatičnost v konceptu razvoja češke nacionalke. Njih predvsem zanima uporabnik in zadovoljevanje njegovih potreb ter mednarodno povezovanje (izmenjava podatkov) – tudi slednje v smislu zagotavljanja čimveč informacij svojim uporabnikom. Kljub dolgoletni tradiciji z uporabo UNIMARC-a so se odločili, da preidejo na MARC21. Zaradi sodelovanja z OCLC-jem je to zelo pomembno. Zato so tudi pri katalogizaciji gradiva prevzeli standard AACR2. Predmetne oznake Kongresne knjižnice -LCSH so prevedli in prilagodili kolikor se jim je zdelo potrebno, uporabnikom pa je hkrati seveda na voljo tudi angleška različica. Razmišljajo tudi o uvedbi Dewey-eve klasifikacije, in so že pripravili vzporedne tabele (s sistemom UDK).

4. Svetovanje, izobraževanje in informiranje knjižnic in knjižničarjev

Dr. Vit Richter skrbi za koordinacijo službe, ki je sestavljena iz treh oddelkov, v katerih deluje 18 zaposlenih in združuje dejavnost centra za razvoj knjižnic - 6 zaposlenih (usmerjenega pretežno na splošne knjižnice, delno tudi na druge tipe), izobraževalnega centra – 4 zaposleni in informacijskega centra za bibliotekarstvo – 8 zaposlenih (zbirka literature s področja bibliotekarstva, specialne baze podatkov, publikacije za knjižnice, skrb za spletno stran z informacijami za knjižnice itd.). Med zadolžitve dr. Richterja sodi koordinacija omenjenih programov VISK Ministrstva za kulturo ter vodenje knjižničnega odbora. Obenem je predsednik njihovega

društva bibliotekarjev, kar mu omogoča koordinacijo različnih dejavnosti čeških knjižnic, skrb za razvid knjižnic in koordinacijo izobraževanja.

Center za knjižnice deluje zlasti v smeri računalniškega opismenjevanja in avtomatizacije katalogov knjižnic, organizira in koordinira digitalizacijo starih rokopisov v knjižnicah, arhivih in muzejih, skrbi za razdelitev 70 odstotkov vseh sredstev, ki jih knjižnice dobijo iz Ministrstva za kulturo (sredstva se razdelijo glede na število prebivalstva in knjižnic v določeni regiji; regionalne knjižnice delijo naprej sredstva med manjše knjižnice in obenem skrbijo za njihov razvoj).

5. Področje izobraževanja

Dejavnost centra vodi mag. Zlata Houšková, v centru so tri strokovne delavke in 1 administrativna. Center organizira in izvaja različne izobraževalne oblike za knjižničarje ter izobraževanje za t.i. prekvalifikacijo (za kadre, ki nimajo bibliotekarske izobrazbe). Sodeluje pa s 14-timi izobraževalnimi enotami, ki so bile vzpostavljene po večjih čeških knjižnicah. Nudi informacije in nasvete glede možnosti izobraževanja in strokovnega spopolnjevanja na področju knjižničarstva, organizira prakso za slušatelje različnih bibliotekarskih šol in njihove obiske knjižnice (ostale ogleda in obiske organizira služba za PR) in sodeluje v domačih in tujih projektih s področja izobraževanja knjižničarjev. Tečaji s področja prekvalifikacije oz. za novince v stroki trajajo skupaj 150 ur in so razporejeni preko celega leta, akreditirani pa so s strani Ministrstva za šolstvo! Slušatelj, ki uspešno zaključi izobraževanje, pridobi naziv »Strokovni delavec v knjižničarstvu v ČR«. Izobraževalni center razmišlja še o uvedbi spopolnjevanja za kadre, ki imajo več kot univerzitetno izobrazbo, kar se nam je zdelo čudno, saj imajo šole na univerzitetni ravni, ki bi v okviru sistema formalnega izobraževanja morale

poskrbeti za izobraževanje omenjenih kadrov. Drugo obsežno področje, na katerem deluje izobraževalni center, je organizacija tečajev za računalniško in informacijsko pismenost knjižničarjev, ki ga finančno podpira Ministrstvo za kulturo (vsebina tečajev je primerljiva z vsebino usposabljanja za pridobitev licence ECDL; predavatelje najemajo, večinoma prihajajo iz raznih šol, kjer poučujejo ustrezne vsebine). Tretje področje pa zajema izobraževanje knjižničarjev o digitalizaciji, ki vsebuje 7 predavanj, skupaj 35 ur. Seveda pa center organizira tudi različna predavanja o aktualni tematiki, pomaga splošnim knjižnicam pri izdelavi programov informacijskega opismenjevanja lokalnega prebivalstva (npr. pomoč pri izvajanju projekta Splošne knjižnice kot komunalni centri) in sodeluje v različnih projektih, domačih in mednarodnih. S centrom je npr. tesno sodeloval tudi naš izobraževalni center, in sicer v okviru projekta Zavoda za odprto družbo Budimpešta »Regionalni izobraževalni centri«. Trenutno razmišljajo o uvedbi strokovnega spopolnjevanja za zaposlene z manj kot srednješolsko izobrazbo npr. knjižnične manipulantke. V zadnjih dveh letih je center uspel sodobno opremiti dve učilnici, ki imata tudi računalniško opremo za slušatelje. Kotizacije plačujejo knjižničarji sami ali jim jih plačajo njihove knjižnice, tudi zaposleni v nacionalni knjižnici morajo za udeležbo na tečajih iz programa prekvalifikacije prispevati del svojih sredstev t.j. 3.300 ČK. Honorarji predavateljev se plačujejo v glavenem iz kotizacij in sredstev, ki jih dobi izobraževalni center od Ministrstva za kulturo.

6. Rokopisni oddelek

Sprejeli sta naju vodja oddelka, dr. Zdenek Uhlir in dr. Jaroslava Kašparova. Oddelek starih rokopisov hrani le kodekse in stare tiskane monografije. Strogo ločujejo gradivo, ki je arhivsko od

tistega, ki ga imenujejo rokopisi (za njih so to le knjige, zgodni tiski ter kodikološke in biblijske knjige). Oddelek sestavljajo poleg vodje še 12 delavcev. Delo je med zaposlenimi razdeljeno po vrsti gradiva; za rokopise (14. stoletje) skrbijo 4 zaposleni, 1 se ukvarja z inkunabulami, 5 jih dela na zgodnjih tiskanih knjigah, 2 opravljata razne praktične naloge (izposoja v čitalnici, skrb za hranjenje gradiva ipd.). Glede na to, da so zaposleni po stroki zgodovinarji in slavisti, sva bili presenečeni nad zelo realističnim in praktičnim razmišljanjem teh kolegov ob hkratnem razumevanju nove paradigme knjižničarstva. Zelo podpirajo avtomatizacijo knjižnice in v računalniškem katalogu vidijo neprecenljiv vir informacij o gradivu. Njihovi bibliografski opisi so sicer zelo poenostavljeni in prilagojeni standardu UNIMARC, za izčrpne opise gradiva po kodikoloških pravilih pa producirajo posebne bibliografije oz. baze podatkov, ki niso online javno dostopne preko omrežja. Oddelek skrbi le za to, da uporabnik dobi osnovne bibliografske informacije o gradivu v okviru glavnega kataloga knjižnice, potem pa po potrebi dajo dodatne informacije (metapodatke) virom, ki so že digitalizirani v obliki polnega teksta. Projekta digitalizacije 900-tih srednjeveških tiskov ne vodi Rokopisni oddelek, vendar v njem intenzivno sodeluje s pripravo bibliografskih opisov in metapodatkov.

7. Oddelek za avtomatizacijo

Srečali sva se z vodjo oddelka ing. Jaroslavom Machotkom, mag. Jano Dvoržakovo in ostalimi sodelavci oddelka za avtomatizacijo. Oddelek primarno skrbi za implementacijo sistema Aleph 500 in za njegovo administriranje, skrbi pa tudi za intranet in delovanje mrežnega dostopa do CD-ROM-ov (sistem Ultranet). Oddelek se ne ukvarja z izdelavo spletne strani knjižnice, to je naloga informacijsko-referalnega centra (ki je sploh center za raznovrstne informacije o knjižnici, gradivu, bazah

podatkov, bibliografijah itd. in središčna točka, kjer se uporabniki največ ustavljajo). Sistem Aleph je zelo fleksibilen in omogoča enostavno nadgradnjo dodatnih modulov. Poleg avtomatizacije knjižničnega kataloga in manipuliranja z gradivom (obdelava, izposoja, opomini itd.) podpira tudi številne funkcije integriranega knjižničnega sistema (npr. informacijski sistem za potrebe menedžmenta).

Poleg knjižničnega sistema so nama predstavili tudi informacijsko tehnologijo, ki jo uporabljajo. Pred kratkim so pridobili nov strežnik za Aleph in nov, zmoglivejši UPS sistem. Strežnik za CD-ROM-e deluje na Ultrнету in imajo podobno, kot smo imeli pri nas, določene težave pri zagotavljanju daljinskega dostopa do baz podatkov.

Ob lanski poplavi so morali prekiniti delovanje računalniškega sistema za več kot dva tedna, kar jih je prisililo, da sedaj razmišljajo o možnostih postavitve sistema za shranjevanje podatkov na drugi lokaciji oz. vsaj o arhiviranju kopije na drugi lokaciji.

V oddelku za avtomatizacijo je 5 zaposlenih, med njimi je sistemski inženir in programer, ki jim po potrebi pripravi manjše aplikacije oz. računalniške programe (npr. za vodenje statistik). Skupina za avtomatizacijo skrbi za delovanje kataloga na Alephu. Tu je še ena skupina, ki deluje v okviru t.i. "robotic library", in ki skrbi za arhiv elektronskih virov.

8. Firma AIP Beroun

Gre za privatno firmo, ki je zadolžena za digitalizacijo gradiva. Podjetje deluje v simbiozi z nacionalno knjižnico knjižnico že nekaj let, uporablja njene prostore, vendar ima svojo opremo in zaposlene. Ima najsodobnejšo tehnologijo za kvalitetno in hitro digitalizacijo gradiva, tako starih kodeksov, kot novejšega gradiva. Imajo 2 zmogljava PC-ja, ki sta

povezana na dva skenerja; najhitrejši CRUSE - CS 145B220 je nameščen na posebej načrtovani in izdelani mizi in zmore kvalitetne posnetke v 30-60 sekundah. Sodelujejo v projektu digitalizacije slovanskih rokopisov in digitalizacijo opravljajo tudi za druge knjižnice. S programsko opremo, ki je posebej prirejena potrebam nacionalke, izdelujejo podatkovno zbirko digitaliziranih gradiv. Pri tem sodelujejo z rokopisnim oddelkom, ki vnaša bibliografske podatke v format MASTER DTD.

Digitalizirane arhivske posnetke ohranjajo v zelo kvalitetnem JPEG formatu s CCD 7.500 - 10.000 pixels, saj so ugotovili, da je cenovna razlika med omenjenim in formatom TIFF minimalna. Za uporabnike zmanjšajo kvaliteto reprodukcij tako, da lahko shranijo na en CD-ROM čimvečji obseg gradiva. Do sedaj so naredili že 400.000 posnetkov starih kodeksov.

Svoje izdelke trži firma največ na CD-ROM-ih, pripravljajo pa tudi bazo podatkov za širšo javnost, ki bo dostopna preko interneta, in sicer z geslom. Sami skrbijo za programsko in tehnološko opremo. Direktor podjetja je bil nekoč zaposlen v RTV podjetju, za katerega je izdelal poseben program za kontrolo kvalitete posnetkov na CD-ROM-ih. Le-tega zdaj koristijo za potrebe knjižnice in vsak izdelan CD-ROM analizirajo, zapišejo rezultate in jih primerjajo z rezultati ponovnih testiranj (po enem letu). Če je kvaliteta zapisa preslaba, pravočasno naredijo novo kopijo.

9. Obisk centralnega depozitnega skladišča Hostivar

Kot je bilo že omenjeno, deluje drugi del češke nacionalke na lokaciji na obrobju mesta. Na drugi lokaciji so poleg knjižničnega skladišča in čitalnice za arhivski izvod gradiva

organizirane dejavnosti s področja prezervacije in konzervacije gradiva (ohranjanje papirja, mikrofilmov, mikrofilmiranje gradiva, digitalizacija mikrofilmov, zaščita gradiva, izdelava zaščitnih škatel za ogroženo gradivo...). Dr. Františka Vrbenska nama je natančno predstavila skladišče (v katerem stalno kontrolirajo pogoje hranjenja) in laboratorij za mikrofilmiranje. V laboratoriju za digitalizacijo mikrofilmov pa sva se lahko natančneje seznanili s postopkom digitalizacije - od faze kontrole mikrofilmov, do izvajanja postopkov digitalizacije in obdelave podatkov. Na osnovi njihovih izkušenj naj bi bila kvaliteta digitalnega posnetka mikrofilma podobna kvaliteti digitalnega posnetka originala gradiva, ali celo boljša. V nadaljevanju so nama pokazali delavnico za izdelavo škatel za knjige. Sredstva za sodobno opremo (skener, računalnik, stroj za obdelavo kartona) so dobili preko mednarodnega projekta. Ta jim omogoča izdelavo zaščitnih škatel za gradivo s pomočjo računalniško vodenega postopka. Te škatle so zelo kvalitetne, pripravljene so iz posebnega papirja, ki ne vsebuje kislin, prednost postopka je, da lahko natančno definiramo potrebne dimenzije škatle, nanje zapišemo karkoli, izdelava pa je avtomatizirana. Obiskali sva tudi oddelek za prezervacijo in konzervacijo gradiva, kjer so na naju naredili izjemen vtis zaposleni, ki so zelo večoperabilno usposobljeni, zelo entuziastični, inovativni in delovni. Pokazali so nama nekaj primerov obnove resnično zelo poškodovanih primerkov gradiva.

Bili sva navdušeni nad prisrčnostjo in gostoljubjem čeških kolegov. Med obiskom smo ugotovili, da imamo veliko skupnega in na obeh straneh je bila izražena želja po še tesnejšem sodelovanju v prihodnje in izmenjavi naših izkušenj.

Melita Ambrožič, NUK
Alenka Kavčič-Čolić, NUK

SPLOŠNE KNJIŽNICE

MEDNARODNA DEJAVNOST SLOVENSKE SEKCIJE IBBY

Kandidature za "The Astrid Lindgren Memorial Award for Literature 2004"

The Astrid Lindgren Memorial Award for Literature, literarno nagrado v spomin Astrid Lindgren je ustanovila švedska vlada leta 2002. Nagrada je mednarodna in se podeljuje vsako leto za literarna dela za otroke in mladino. Nagrada je denarna in znaša 5 milijonov švedskih kron ali približno 610.000 USD. Žirija lahko podeli nagrado pisateljem, ilustratorjem in promotorjem branja za delo ki ima umetniško vrednost in je v duhu idej, za katere se je zavzemala pisateljica Astrid Lindgren.

Prva nagrajenca sta avstrijska pisateljica Christine Nöstlinger in Maurice Sendak, ilustrator iz ZDA.

Spomladi 2003 je žirija iz Švedske izbrala ustanove, ki lahko kandidirajo za nagrado 2004.

Iz Slovenije sta bili h kandidaturi povabljeni Slovenska sekcija IBBY in Društvo slovenskih pisateljev. Po dogovoru o skupni kandidaturi

akademske slikarke in ilustratorke **MARLENKE STUPICE** je Slovenska sekcija IBBY pripravila potrebno obsežno gradivo ob kandidaturi. Našo kandidaturo sta uradno podprla tudi BIBIANA, mednarodna hiša umetnosti za otroke v Bratislavi z direktorjem Petrom Čačkom in bolgarska sekcija IBBY s predsednico Lilio Ratchevo Stratievo.

Za nagrado 2004 je prejel Švedski narodni svet za kulturo okrog 90 predlogov iz 40 držav. Nagrajenec 2004 bo proglašen marca 2004.

Poleg bio- in bibliografije Marlenke Stupice smo poslali tudi knjige, ki sta jih prispevali Mladinska knjiga, Založba in Prešernova družba:

Grdi raček, Trnuljčica, Zvezdni tolarji, Bratec in Kljukec s strehe, Pika Nogavička, Čudežno drevo – vse Mladinska knjiga, Založba ter Vesele pesmi piskamo – Prešernova družba.

Kandidature za IBBY Honour List 2004

IBBY podeli vsaki dve leti mednarodna priznanja IBBY Honour List (IBBY častna lista) avtorjem, pisateljem, ilustratorjem in prevajalcem za literarno delo za otroke in mladino, ki je izšlo v zadnjih treh letih in jih nacionalne sekcije priporočajo za nagrado. Slovenska sekcija je za IBBY Honour List 2004 kandidirala pisatelja **MATJAŽA PIKALA**, ilustratorja **ZVONKA ČOHA** in prevajalca **JAKOBA J. KENDO** za dela:

Pikalo, Matjaž: Luža: zgodba za mladino. Ilustr. Marjan Manček. Ljubljana: Prešernova družba, 2001 (Koledarska zbirka).

Vandot, Josip: Kekec in Bedanec. Za slikanico prir. Andrej Rozman Roza. Kekčevo pesem napisal Frane Milčinski. Ilustr. Zvonko Čoh. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2001 (Cicibanov vrtljak; Velike slikanice).

Nicholson, William: Vetrna piščal. Prvi del trilogije Ognjeni veter. Prev. Jakob J.

Kenda. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2003. (Srednji svet).

Nagrade IBBY Honour List 2004 bodo podeljene na kongresu IBBY v Cape Townu od 5. do 9. septembra 2004. Ob tej priložnosti bo izšel katalog s predstavitevijo nagrajencev in nagrajenih del, na kongresu bodo predstavljeni nagrajenci na posebni prireditvi in z razstavo. Dela nagrajencev IBBY Honour List 2004 bodo obšla svet s potujočo razstavo, ki bo tudi v Bologni na knjižnem sejmu aprila 2005.

Kandidature za IBBY Asahi Reading Promotion Award 2004

IBBY-Asahi nagrada za promocijo branja se podeljuje vsako leto za najboljši in najuspešnejši projekt za spodbujanje branja. Projekte prijavijo nacionalne sekcije. Nagrado podeli mednarodna žirija na sejmu knjig za otroke v Bologni. Japonsko založniško podjetje Asahi Shinbun obogati častno priznanje s prispevkom v višini 10.000 USD. Slovenska sekcija je z EPTO, založbo najlepših slikanic kandidirala za IBBY-Asahi Reading Promotion Award 2004 projekt **KNJIGOBUBE**, ki že več let uspešno spodbuja k branju predšolske otroke in njihove starše.

Pisateljica Desa Muck na 3. mednarodnem literarnem festivalu v Berlinu

V času od 10. do 20. septembra 2003 je v Berlinu 3. mednarodni literarni festival, ki se ga udeležijo najvidnejša imena literarnega ustvarjanja in literarnega proučevanja z vsega sveta. S festivalom sodeluje in ga strokovno podpira večina uglednih svetovnih strokovnih institucij, med njimi tudi IBBY. Festival poteka v več sekcijah, med njimi tudi v sekciji posvečeni literaturi za otroke in mladino. Letos je bila iz Slovenije poleg Tomaža Šalamuna objavljena na festival tudi **DESA MUCK**. Tomaž Šalamun nastopa v sekciji

"Literatura sveta", Desa Muck pa v sekciji "Mednarodna otroška in mladinska literatura". Z interneta smo razbrali, da ima pisateljica Desa Muck v času svojega obiska Berlina delovni program dobesedno nabit. Organizatorji festivala so izrazili veliko željo, da se Desa Muck festivala udeleži, saj so želeli spoznati pisateljico katere dela za mlade so prejela več nagrad (nagrado večernica 1999 za knjigo Lažniva Suzi, ki je bila izbrana tudi za Mojo najljubšo knjigo 1999, s to nagrado pa je bila 2003 nagrajena tudi serija knjig Anica), in so nekatera prevedena v tuje jezike. Letošnjega festivala se udeležuje preko 120 avtorjev z vsega sveta.

Japonske nagrade mladim slovenskim likovnikom

Na dvanajsto razstavo: The Kanagawa Biennial World Children's Art Exhibition je letos prispelo preko 38.000 del iz 111 držav, tudi iz Slovenije. Likovna dela so poslali mladi iz VIZ Frana Milčinskega iz Smlednika, ki jih strokovno vodi likovni pedagog Slavko Zupan. Med nagrajenimi deli sta tudi dve iz Slovenije. Trinajstletna **BARBARA MAŠIČ** je prejela nagrado, prav tako trinajstletni **MATEVŽ BON** pa specialno nagrado. Razstava z nagrajenimi deli bo obšla številna mesta na Japonskem. Vabila za sodelovanje na bienalu so poslana vsaki dve leti nacionalnim sekcijam IBBY.

Tanja Pogačar,
Knjižnica otona Župančiča,
Enota Pionirska knjižnica

NAŠA POLETNA AKCIJA "KNJIGA PRESENEČENJA"

Že odkar delam v knjižnici premišlujem, kako bi bralcem in predvsem bralkam, ki trdijo, da so že vse prebrali (in ki dejansko tudi res veliko berejo- vendar le določen tip literature) vzbudila zanimanje tudi še za kakšno drugo leposlovno in branja vredno knjigo. Zato je pred dobrim letom še kako prav prišlo predavanje o vzpodbujanju branja gospe Rachel van Riel, direktorice britanskega inštituta Opening the Book. V bežigrajski knjižnici je knjižničarkam kar iz rokava stresala ideje, kako narediti knjigo vidno oziroma z drugimi besedami kako pritegniti ljudi k branju.

Nekaj njenih idej smo "cepili" tudi na naša rodovitna tla Vipavske doline. V Lavričevi knjižnici v Ajdovščini smo letošnje poletje izpeljali akcijo "**Knjiga presenečenja**". Sodelavke sem prosila, naj med knjižnimi policami in tudi po skladišču poiščejo tiste leposlovne knjige, ki bi jih želele priporočiti za poletno branje, vendar pa bralci manj segajo po njih. Tako smo odbrali 350 zanimivih knjig. Izbor je bil kar pester. Ne samo romani in kriminalke, ampak tudi kratka proza, spomini, biografije, potopisi (tudi osvajanje gorskih vrhov je bilo vmes), pisma, znanstvena fantastika, slovensko leposlovje (vedno premalo cenjeno!), starejši, že pozabljeni romani. Knjigam smo iztiskali črtno kodo, jih zavili v ovojni papir in črtno kodo nalepili na zadnjo stran. Na prednjo stran pa smo nalepili listek NE ODPIRAJ!

Sledilo pa je povabilo k akciji: *Akcija poletja 2003: Knjiga presenečenja. Svet je poln presenečenj. Pustite se presenetiti tudi Vi! Ali si upate sposoditi knjigo, ne da bi jo sploh videli? Torej: TVEGAJTE in si sposodite danes ta posebej za vas pripravljen počitniški paket.*

V knjigo smo vstavili tudi list s sporočilom: *Pustili ste se presenetiti.*

Sposodili ste si knjigo, ki je bila za vas skrivnost, dokler je niste odprli in prebrali. Veseli bomo, če nam boste zaupali svoje mnenje o prebrani knjigi. Bralec je lahko ostal anonimen. S tem smo želeli dobiti mnenje bralcev tako o sami akciji kot tudi o prebrani knjigi.

Tako opremljene knjige smo postavili na našo poletno stojnico. Edini pogoj je bil, da bralec knjigo presenečenja odvije šele izven knjižnice.

Večina tistih naših najbolj zvestih obiskovalcev je z veseljem svojemu kupčku knjig dodala še knjigo presenečenja. Štirideset jih je tudi vrnilo izpolnjene priložene liste.

Vsi so bili navdušeni nad akcijo, ki se jim zdi "prav posrečena", saj "tako dobiš v roke tudi knjigo, po kateri drugače verjetno ne bi segla", ker je "škoda, da bi knjige z zanimivo tematiko ostajale na policah" in "zakaj se ne bi enkrat v življenju pustili presenetiti?". Le en odgovor je bil, da je bralka razočarana nad presenečenjem, trije so napisali, da nad knjigo niso bili preveč navdušeni, drugi pa so bili s knjigo zadovoljni in zelo zadovoljni. Velika večina jih je napisala, da si knjige, če bi sami iskali po policah, ne bi izbrali. In prav zato so bili navdušeni, da so odkrili, da so jim lahko vseč tudi drugačne knjige.

V oddelkih v Vipavi in Podnanosu pa je knjižničarka ponudila knjige še na druge različne načine:

- **Knjiga dneva:** izbrala je knjigo dneva in jo postavila na vidno mesto. Bralec si je knjigo lahko izposodil, vendar je moral na njeno mesto postaviti drugo knjigo, ki jo priporoča kot knjigo dneva.
- **Knjige določene črke:** na polico meseca je postavila leposlovje, ki so ga napisali avtorji, katerih priimek je začel na isto črko (npr.: vsi avtorji s priimkom na črko V). Drugi mesec je izbrala drugo črko.
- **Spominjamo se:** na polico je knjižničarka dala knjige tistih

avtorjev, katerih obletnice praznujemo v določenem mesecu.

Tudi taki načini ponudbe knjig so med bralci zelo lepo sprejeti in so hkrati spodbuda in povabilo, da vzame obiskovalec v knjižnici v roke tudi literaturo, ki je sicer ne bi. Prav gotovo je to eden od načinov, kako seznanjamo obiskovalce knjižnice z bogastvom našega knjižnega fonda. Za samega bralca pa to pomeni povabilo in tudi izziv spoznavanja novih dimenzij leposlovja.

Zdenka Žigon,
Lavričeva knjižnica, Ajdovščina

NOVA KRAJEVNA KNJIŽNICA dr. JAKOBA ZUPANA V ŠENTVIDU PRI LUKOVICI

V petek, 5. septembra 2003 smo v Šentvidu pri Lukovici slovesno odprli prostore nove knjižnice dr. Jakoba Zupana. Gre za krajevno knjižnico, ki je namenjena približno 5000-im občanom Občine Lukovica. Knjižnica nudi uporabnikom vse storitve, ki jih predvideva Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, vključno s tremi e-točkami. Vse storitve so v knjižnici brezplačne.

Knjižničarstvo v Črnem grabnu ima že dolgo tradicijo. Prvi začetki segajo že v leto 1875. Do druge svetovne vojne so knjižnice delovale v okviru raznih kulturnih in prosvetnih društev. Vso knjižno zalogo je okupator uničil.

Leta 1947 je Ministrstvo za prosveto Prosvetnemu društvu Šentvid darovalo nekaj knjig, nekaj pa so jih domačini kupili s propstovoljno zbranim denarjem. Knjižnico so odprli v obnovljenem župnišču, knjižno omaro pa je izdelal bližnji mizar Stupica. Dogodek je

zabeležila tudi filmska kamera. Posnetek smo si lahko ogledali na otvoritveni slovesnosti. Po 56-ih letih se je zgodovina ponovila: knjižnica ima ponovno prostore v imenovani zgradbi, ki pa sedaj ni več župnišče, prav tako pa je pohištvo zanj izdelalo mizarstvo Stupica.

Kasneje je knjižnica doživela kar nekaj prekinitev v svojem delovanju, dokler je niso leta 1977 opustili.

Leta 1997 je Knjižnica Domžale odprla v tem kraju postajališče potujoče knjižnice. V letu 2001 smo zaprosili Občino Lukovica za primerne prostore za skladišče potujoče knjižnice, saj se njen knjižnični fond iz leza v leto povečuje. Našo prošnjo smo naslovili tudi na Krajevno skupnost Prevoje-Šentvid, saj smo zvedeli, da se bodo v zgradbi Krajevne skupnosti izpraznili določeni prostori. Tedanja predsednica Marta Keržan je zamisel z navdušenjem sprejela, hkrati pa smo idejo razvili do tega, da razpoložljiv prostor namenimo rajši gradivu, ki bo na voljo uporabnikom in ne zaprtemu skladišču. Pri naši zamisli nas je podprl tudi župan Matej Kotnik. Rodila se je nova knjižnica.

Novo knjižnico smo načrtovali po sodobnih merilih in skušali smo biti karseda sodobni. Sledili smo tudi enemu od ciljev nacionalnega kulturnega programa, ki spodbuja k razvoju splošnih knjižnic v lokalna informacijska in kulturna središča. V šentviški knjižnici najde uporabnik vse, kar najde v veliki knjižnici, le da v manjšem obsegu: knjižno gradivo za otroke in odrasle, udobno čitalnico, računalnike z internetom, igrače, avdio in video gradivo, možnost gledanja in poslušanja AV gradiva, študijski kotiček... Vse to na 75 m². Moram seveda še dodati, da s tem potujoče knjižnice v Črnem grabnu nismo ukinili, le dopolnili smo jo s storitvami, ki jih lahko ponudi stacionarno izposojevališče. Knjižnica je od 1. septembra 2003 odprta vsak dan

v tednu, dvakrat dopoldne in trikrat popoldne, skupaj 15 ur. Knjižnica namerava okolju ponuditi tudi dejavnosti za mlade (pravilčne ure) in odrasle (literarni večeri) ter izvajati bibliopedagoško delo za otroke z bližnjega vrtca in šole Brdo pri Lukovici.

Krajani so knjižnico poimenovali po rojaku dr. Jakobu Zupanu, po možu, ki je pomembno zaznamoval dogajanje med slovensko inteligenco v prvi polovici 19. stoletja. Rojen je bil v Trstenjakovi hiši na Prevojah, kjer ima tudi spominsko ploščo.

Prepričan sem, da bo knjižnica v kraju dobro zaživela in bo pomembno prispevala h kulturnemu razvoju Črnega grabna.

Marjan Gujtman,
Knjižnica Domžale

MEDNARODNA SREČANJA

KNJIŽNICE IN NJIHOVI PARTNERJI

LIBER (Ligue des bibliothèques Européennes de recherche) je organizacija, ki povezuje evropske znanstvene (nacionalne, univerzitetne, visokošolske in raziskovalne knjižnice). Ustanovljena je bila na pobudo Sveta Evrope (Council of Europe) na sestanku v Strassbourgu leta 1971.

Organizatorica letošnje konference LIBER, ki je bila že dvaintrideseta po vrsti, je bila Nacionalna centralna knjižnica v Rimu (Biblioteca nazionale centrale Roma). Konference se je udeležilo 175 udeležencev iz 32 držav, med katerimi so bile Avstrija, Belgija, Bolgarija, Kanada, Hrvaške, Češka, Danska, Egipt, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Madžarska, Irska, Izrael, Italija, Latvija, Litva, Makedonija, Malta, Nizozemska, Norveška, Portugalska, Rusija, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska, Švica, Turčija, Velika Britanija, Združene države Amerike. 42 udeležencev je bilo iz nacionalnih knjižnic, 83 iz univerzitetnih knjižnic, 2 iz fakultetnih knjižnic in 14 iz drugih knjižnic (državnih, regionalnih, mestnih, splošnih in specialnih), 34 iz drugih ustanov (informacijskih servisov, inštitutov, založb, izobraževalnih ustanov za bibliotekarstvo in informacijske vede, bibliotekarskih združenj in drugih ustanov). Slovenijo smo zastopali predstavniki Narodne in univerzitetne knjižnice, Centralne tehniške knjižnice, Inštituta informacijskih znanosti in Univerzitetne knjižnice Maribor.

Na konferenci smo se seznanili s šestimi tematskimi sklopi in sicer: novi

modeli publiciranja, papirna oblika proti digitalni, integrirano iskanje informacijskih virov in dostop do hibridnega gradiva, merila za partnerstvo, kooperacija, lokalna predstavitev italijanskih knjižnic. Poleg tega smo se na predkonferenci seznanili z nacionalnimi pobudami za kooperacijo knjižnic. Zanimivo je bilo tudi na sestankih štirih sekcij LIBER, kjer smo snovali načrte za njihovo delo v prihodnjem letu. Sestale so se sekcija za zagotavljanje dostopnosti, sekcija za razvoj zbirk, sekcija za zaščito in ohranjanje knjižničnega gradiva ter sekcija za knjižnični management. Nekatere izmed sekcij bodo organizirale posebne delavnice.

V okviru tematskega sklopa novi modeli publiciranja je bil zanimiv referat predstavnika Univerzitetne knjižnice Utrecht, ki je predstavil ekonomsko in strateško analizo znanstvenih revij. Ugotovil je, da sta dve tretjini znanstvenih revij v obliki online, čeprav izhajajo nekatere med njimi vzporedno v tiskani obliki. Poleg tega narašča število novih elektronskih revij, ki jih izdajajo novi izdajatelji in založniki. Vsi ti pojavi vplivajo na poslovno politiko tradicionalnih založnikov. Posebno podrobno je analiziral vrste licenc, stroške založnikov, politiko cen, vpliv na medknjižnično izposajo, spremembe v prostem pristopu in skladiščih knjižničnega gradiva, procese združevanja in njihove učinke. Na osnovi trendov je nakazal nekaj možnih scenarijev za prihodnost. Predstavnik mednarodnega združenja založnikov pa je predstavil sistem CrossRef, ki omogoča založnikom, da znanstvenim člankom dodeljujejo enotni identifikator z imenom DOI (Digital Object Identifier), ki omogoča iskanje z uporabo bibliografskih podatkov. Na ta način so vzpostavljene povezave med velikim številom publikacij primarnih založnikov, sekundarnih založnikov, servisi za izdelavo abstraktov in indeksov ter knjižnicami. Predstavnica ene največjih

italijanskih založb znanstvenih publikacij Casalini Libri je obrazložila stanje v italijanskem založništvu in poudarila, da se na znanstvenem področju vse bolj uveljavljajo elektronske publikacije. Predstavnica Združenja založnikov znanstvenih publikacij je predstavila založništvo, ki je prijazno znanstvenikom. Združenje je opravilo raziskavo, ki je pokazala, da so članki v najbolj citiranih revijah zelo pomembni za znanstvenike z vidika njihovega poklicnega napredovanja, vendar pa tako avtorji kot tudi bralci cenijo še druge vidike revij. Raziskava je pokazala, da je prispevek založnikov pri znanstvenih revijah dejansko mnogo večji, kot je videti. Založniki ustvarjajo nove revije glede na potrebe trga, izpopolnjujejo vsebino revij, zagotavljajo dostopnost revij potencialnim uporabnikom in ohranjajo vsebino za prihodnost. Ob vsem tem morajo pokrivati stroške, reinvestirati in ustvarjati dobiček. Predstavnica združenja SPARC Europe (Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition) je predstavil poglede na znanstveno publiciranje. Model komuniciranja med znanstveniki, ki je bil nespremenjen skoraj tristo let, se spreminja. Internet je omogočil nove poti znanstvenega komuniciranja. Avtorji lahko tako posredujejo svoja dela vsem uporabnikom, ki jih tema zanima, in ne samo tistim, ki imajo revijo naročeno. Raziskovalcem je zagotovljen dostop do vse relevantne literature. V tem obdobju revolucije v znanstvenem komuniciranju ima pomembno vlogo združenje SPARC. Predstavnica ustanove Integrum je seznanil z največjim servisom podatkovnih zbirk o Rusiji, ki obsega 4.000 podatkovnih zbirk s 140 milijoni dokumentov. Dnevno se podatkovne zbirke povečajo za 14.000 dokumentov. Poizvedba med 140 milijoni dokumentov traja le 10 sekund. Zbirke obsegajo tudi polna besedila časnikov, revij, statističnih publikacij, zakonov in predpisov ter knjig. Nekateri izmed knjig je mogoče tudi poslušati s pomočjo MP3 datoteke.

S sekcijo na temo papirna oblika proti digitalni je pričel predstavnik Univerzitetne knjižnice Bielefeld. Analiziral je procese digitalizacije revij v Evropski uniji, ki so se pričeli v začetku devetdesetih let. Eden izmed prvih je bil projekt ILEJ (Internet Library of Early Journals). Sledil je projekt eLib (Electronic Libraries Programme), v katerem so sodelovale Univerzitetne knjižnice Birmingham, Leeds, Manchester in Oxford. Projekt DIEPER (Digitised European PERiodicals) v letih 1998 do 2000 je bil prvi poizkus koordinacije digitalizacije v različnih državah Evrope, pri katerem so sodelovale knjižnice v Nemčiji, Finski, Danski, Franciji, Italiji, Belgiji, Avstriji in Estoniji. Potekajo tudi projekti Digi Zeit v Nemčiji in projekt Evropske unije Digital Mathematical Library. Predstavnica Nacionalne knjižnice Republike Češke je predstavil projekt digitalizacije čeških kulturnih ustanov. Do sedaj jim je uspelo prenesti v digitalno obliko že 1.300.000 strani rariteta, med katerimi so rokopisi, stare knjige, starejše periodične publikacije in stari zemljevidi. Polovica gradiva je iz Nacionalne knjižnice, polovica pa iz drugih kulturnih ustanov. V knjižnici permanentno raziskujejo nove načine zagotavljanja dostopnosti in standarde zapisa podatkov. Predstavnica Britanske knjižnice je navzoče seznanila z dolgoročnim načrtovanjem urejanja zbirk, ki obsega več faz od procesov selekcije, nabave, katalogizacije, konzervacije, hranjenja in iskanja. Analizirala je tudi ekonomske vidike življenjskega cikla zbirke in primerjala stroške revij v tiskani in elektronski obliki. Kako je urejen digitalni arhiv Nacionalne knjižnice, nam je obrazložil predstavnik iz Nizozemske.

S sekcijo integralno iskanje informacijskih virov je pričel predstavnik Kraljeve knjižnice iz Švedske, ki je svoj referat posvetil strateškim spremembam v rokopisnih oddelkih. S primerjavo koncepta odprtih arhivov v primerjavi s

v rokopisnih oddelkih. S primerjavo koncepta odprtih arhivov v primerjavi s tradicionalnimi arhivi se je v svojem prispevku ukvarjala predstavnica Italijanskega nacionalnega raziskovalnega sveta, ki je poudarila pomen povezave med knjižnicami, arhivi in muzeji ter vizijo sprememb s tehniškega, organizacijskega, sociološkega in ekonomskega vidika. Mednarodna družba Ex Libris je razvila portal MetaLib, ki omogoča uporabnikom prijazen dostop do različnih vrst knjižničnega gradiva s ciljem, da izpolni pričakovanja uporabnikov znanstvenih informacij. Spoznali smo mednarodni konzorcij (the Research Libraries Group), ki povezuje 160 ustanov iz 15 držav, med katerimi so univerzitetne knjižnice, nacionalne knjižnice, arhivi in muzeji. Poslanstvo konzorcija je izpolniti dostop do 35.000 dokumentov s polnim besedilom in 750.000 arhivskih zbirk. Predstavnik Katoliške univerze Leuven je analiziral probleme iskanja rokopisov, ki se v marsičem razlikujejo od iskanja tiskanega gradiva. To je posledica specifične narave rokopisnega gradiva in pričakovanj uporabnikov, ki postavljajo bistveno drugačna vprašanja kot drugi uporabniki. Posebnost rokopisnega gradiva je, da je vsak dokument unikat, kar vsekakor oteži opis dokumenta in iskanje. Drugo težavo pomeni hranjenje dokumentov v knjižnicah, arhivih in muzejih, pri čemer ni jasnih kriterijev za delitev med temi tremi skupinami ustanov. Nacionalni standardi hranjenja, opisa in dostopa se med posameznimi državami pri rokopisih bolj razlikujejo kot pri tiskanem gradivu. Knjižničarji in arhivisti morajo uporabnikom pomagati, da čim preprosteje presežejo navedene razlike. Uporabnikom so pri iskanju rokopisov na voljo različna orodja, med njimi so katalogi, sezname, inventarji in vodniki. Uporabnike v glavnem zanima vsebina rokopisov, pogosto pa tudi drugi vidiki, med katerimi so paleografija, kodikologija, iluminacije in izvor rokopisov. Uporabniki uporabljajo različna orodja, iskanje pa jim močno

olajšajo skupne normativne datoteke. Z zagotavljanjem dostopnosti do rokopisov v različnih ustanovah se ukvarjajo nacionalni projekti Manuscripta Mediaevalia v Nemčiji in CGMBPF v Franciji ter projekt Evropske unije Malvine.

V sekciji merila za partnerstvo sta bila predstavljena dva referata s področja strategije in merjenja uspešnosti. Predstavnica Univerzitetne knjižnice iz Münstra je obrazložila kazalce uspešnosti knjižnic. Predstavnik Kraljeve knjižnice iz Danske je predstavil sistem povezave med strateškimi cilji in dnevnimi aktivnostmi v knjižnici.

V okviru sekcije s temo kooperacija knjižnic je predstavnik visokošolskega bibliotečnega centra iz Kölna analiziral povezovanje nemških knjižnic pri medknjižnični izposoji. Predstavnica Francoske nacionalne šole za informacijske znanosti in bibliotekarstvo je predstavila program izobraževanja uporabnikov na področju informacijske pismenosti s pomočjo interneta, ki ga imenujejo FORMIST (Formation à l'Information Scientifique et Technique).

Zadnja skupina referatov je bila namenjena predstavnikom iz Italije, ki so obrazložili sistem italijanskih knjižnic, inovacije pri ohranjanju knjižne dediščine in nacionalni bibliografski servis SBN.

Na generalni konferenci smo se seznanili s strategijo LIBER v obdobju 2003 do 2006. Zanimivi so bili tudi ogledi knjižnic v Rimu, med katerimi so bile Nacionalna centralna knjižnica, Centralni inštitut za vzajemni katalog (Istituto Centrale per il Catalogo Unico), Centralni inštitut za patalogijo knjig (Istituto Centrale per la Patologia del Libro) in Univerzitetna knjižnica Alessandrina (Biblioteca Alessandrina).

Organizatorji konference so se tudi letos zelo potrudili ter udeležencem

poleg vrste zanimivosti in novosti na bibliotekarskem in informacijskem področju ponudili tudi ogled kulturnih znamenitosti Rima, med katerimi so bile rimska vila Hadriana, renesančna vila d'Este, Forum Romanum ter Muzej etrusščanske umetnosti.

Obogateni z informacijami o napredovanju evropskih akademskih knjižnic v zadnjem letu smo si rekli na svidenje na konferenci LIBER 2004.

Irena Sapač,
Univerzitetna knjižnica Maribor

BORZA DELA

DELO IŠČE

Sem višja knjižničarka z opravljenim strokovnim izpitom in Cobiss licenco in iščem redno zaposlitev v knjižnici.

Imam enoletne delovne izkušnje pri delu v visokošolski knjižnici in triletno delovne izkušnje v specialni knjižnici. Med svojimi delovnimi izkušnjami naj omenim naslednje: vodenje knjižnice, katalogizacija gradiva, izposoja in postavitve gradiva, organizacija in vodenje čitalnice.

Aktivno govorim angleški in italijanski jezik, pasivno pa nemški.

Obvladam delo z osebnim računalnikom (uporaba programske opreme: Excel, Word, Outlook). Pripravljena sem se dodatno izobraževati in izpopolnjevati. Želim si delati v Ljubljani ali njeni okolici - tip knjižnice ni pomemben.

Za vse ostale informacije sem dosegljiva na tel.: 031/459 950
ali na e-mail: dasa_v@hotmail.com

OBVESTILO

PANČEVAČKO ČITALIŠTE

Gradska biblioteka Pančevo izdaja polletno bibliotekarsko strokovno glasilo "Pančevačko čitalište", ki ima svoj krog bralcev v Srbiji in Črni gori, nekaj naročnikov pa je tudi iz tujine.

Glasilo je informativnega značaja, v njem so objavljeni prispevki, ki praviloma ne presegajo 3 tipkanih strani (5.000 - 7.000 znakov).

Glavni in odgovorni urednik, gospod Goran Trailovic, vabi k sodelovanju vse bibliotekarje, ki bi bili pripravljeni napisati prispevek o aktualnih dogajanjih v slovenskem bibliotekarstvu, o novejši strokovni bibliotekarski literaturi inp.

Svoje prispevke pošljite na naslov:

*Gradska biblioteka Pančevo
Nemanjina 1
26000 Pančevo*

ČESTITKA

ČESTITAMO

Gorazd Vodeb, informacijski specialist v Referalnem centru v NUK, je uspešno zagovarjal magistrsko nalogo z naslovom "*Študij uporabnikov in organizacija referalne dejavnosti*".

Kolegu iskreno čestitamo!

DEŽURNI KNJIŽNIČAR

KNJIŽNICA OTONA ŽUPANČIČA

V Pionirski knjižnici, enoti Knjižnice Otona Župančiča v Ljubljani, bomo tudi v letošnjem šolskem letu pripravili mesečna strokovna srečanja slovenskih mladinskih knjižničarjev, ki bodo kot običajno vsako drugo sredo v mesecu, pričela pa se bodo novembra. Okvirni letošnji program bo takle:

12. 11. 2003	Predstavitev preglednega seznama mladinske literature za leto 2002 in poročila s strokovnih srečanj
10. 12. 2003	O estetiki grdega v mladinski literaturi
14. 1. 2004	O prevajanju in prevodih mladinske literature
11. 2.	Predstavitev mladinske knjižne produkcije, ki je izšla v letu 2003
10. 3.	Predstavitev slovenskega knjižnega kviza
14. 4.	Aktualne družbene teme in mladinska literatura
12. 5.	Ekskurzija

Prisrčno vabljeni!

Peter Svetina,
Knjižnica Otona Župančiča,
enota Pionirska knjižnice

KNJIŽNICA A. T. LINHARTA RADOVLJICA

OKTOBER 2003 - TORKOVI VEČERI

<i>torek, 28. 10.</i>
<i>ob 19.30</i>	"STARODAVNE POTI POD KARAVANKAMI"
Ob izdaji svoje nove knjige bo avtor Tine JARC z diapozitivi predstavil poti, vodotoke in naselja pod Karavankami od pradavnine do danes.
<i>četrtek, 16. 10.,</i>
<i>ob 10.30</i>	POGOVOR O KNJIGAH
Vsak tretji četrtek v mesecu se srečujemo in pogovarjamo o zanimivih novih in malo manj novih knjigah. Vabljeni!
<i>13. – 31. 10.</i>	"RAZSTAVA GLINENIH IZDELKOV"
Likovne izdelke iz gline razstavljajo učenci OŠ Poldeta Stražišarja Jesenice, oddelek vzgoje in izobraževanja.

OTROŠKE PRIREDITVE

četrтки ob 17.00

23. 10. "PLESNA DELAVNICA". Plesno delavnico za otroke, stare vsaj 4 leta, bo pripravila Petra PODRŽAJ iz Kulturnega društva QULENIUM Kranj.

30. 10. "POVODNI MOŽ" (slovenska ljudska). Pravljično uro za otroke, stare vsaj 3 leta, bo pripravila Aleksandra STEFANOVSKA.

ves mesec

"KNJIŽNICA – VESOLJE ZAKLADOV"

Branje je zabava in užitek, ki pa včasih potrebuje malo spodbude, zato s 1. oktobrom začnemo z akcijo »Knjižnica – vesolje zakladov«. Vabljeni v knjižnico!

ves mesec

"NAGRADNO VPRAŠANJE ZA OTROKE"

Vsak mesec poiščemo najbolj brane mladinske knjige in postavimo nagradno vprašanje. Če želite sodelovati, se dobimo v knjižnici!

KNJIŽNICA LESCE

ves mesec

"PRIŠLA JE JESEN, VSA V ŠKRLAT ODETA"

Razstava likovnih izdelkov učencev 2. B razreda OŠ F. S. Finžgarja Lesce pod mentorstvom učiteljice Bojane NOVAK.

KNJIŽNICA BLAŽA KUMERDEJA BLED

ves

mesec

"KNJIŽNICA – VESOLJE ZAKLADOV"

Branje je zabava in užitek, ki pa včasih potrebuje malo spodbude, zato s 1. oktobrom začnemo z akcijo »Knjižnica – vesolje zakladov«. Vabljeni!

ves

mesec

"NAGRADNO VPRAŠANJE ZA OTROKE"

Vsak mesec poiščemo najbolj brane mladinske knjige in postavimo nagradno vprašanje. Če želite sodelovati, se dobimo v knjižnici.